

Xocalının dirçəlişi və ədalətin zəfəri

Azərbaycan xalqı Xocalı faciəsinin 34-cü ildönümünü dərin hüzn ilə qeyd etdi. Bu dəhşətli faciə Azərbaycanın müasir tarixinə sadəcə bir kədərli gün kimi deyil, həm də milli qürurun, sarsılmaz iradənin və ədalətin təntənəsi kimi həkk olunan tarixdir.

Prezident İlham Əliyevin fevralın 26-da Xocalı şəhərində Xocalı Soyqırımı Memorialının açılışında iştirakı və proqram xarakterli çıxışı, Azərbaycan xalqının işğal dövründəki ağrı-acısının necə böyük bir Zəfər enerjisinə çevrilməsinin nümayişi idi. Dövlət başçısının çıxışında diqqətçəkən məqamlardan biri memorialın tikilmə tarixi və məkanı ilə bağlı verdiyi mesaj idi. Prezident layihənin Heydər Əliyev Fondu tərəfindən çoxdan hazır olduğunu, lakin daxili bir inamın onu bu kompleksi Bakıda deyil, məhz cinayətin törədildiyi yerdə ucaltmağa sövq etdiyini bildirdi: "Məni hər dəfə nə isə bundan çəkindirirdi. Sonra başa düşdüm o nə idi. O da inam idi ki, gün gələcək və bu Memorial Kompleksi biz Xocalıda quracağıq və belə də oldu".

Bu ifadə təsadüfi bir qərarın deyil, onilliklər boyu hesablanmış, addım-addım gerçəkləşdirilmiş bir strateji xəttin nəticəsidir. Bu, Azərbaycanın "reallıqla barışın" deyən, insanlıq əleyhinə cinayətlərə göz yuman güclərə verdiyi ən kəskin cavabdır.

Memorialın memarlıq quruluşuna nəzər yetirdikdə burada həssas və təsirli elementlərin yer aldığını görmək mümkündür. Sakini qorumağa çalışan monolit əllər bugünkü Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşına olan sarsılmaz himayəsini simvolizə edir. Həyətdə əkilən badam ağacları isə fevralın soyuğunda çiçək açaraq ümidi və "Xocalıya ədalət!" kampaniyasının qələbəsinə nümayiş etdirir. Heydər Əliyev Fondunun, xüsusilə Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə başlanan bu hərəkət erməni təbliğat məşinının faciəni ört-basdır etmək cəhdlərinin qarşısının alınması, informasiya blokadasının yarılməsi baxımından mühüm əhəmiyyət

kəsb edir. Məhz bu söylər nəticəsində artıq 20-yə yaxın ölkə Xocalı faciəsini soyqırımı kimi rəsmən tanıyıb və bu proses davam etdirilir.

Xocalı hadisələri beynəlxalq hüquq baxımından müasir dövlətlərarası münasibətlərdə ən ağır hadisələrdən biridir və Prezidentin çıxışındakı tezislər beynəlxalq hüququn prinsiplərinə əsaslanır. Belə ki, 1948-ci il tarixli "Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında" konvensiyaya istinad etsək, Xocalıda törədilənlər bu cinayətin bütün elementlərini ehtiva edir. Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi tərəfindən azərbaycanlıları etnik mənsubiyyətinə görə məhv etmək niyyəti (dolus specialis) Memorial Kompleksdə nümayiş olunan sənədlər və faktlarla bir daha sübuta yetirilir.

Dünya müharibə tarixində nadir hallarda rast gəlinir ki, bir dövlət həm ərazi bütövlüyünü bərpa etsin, həm də uzun illər öncə törətdikləri vəhşiliklərə görə məsuliyyət daşıyan cinayətkarları faktiki olaraq məhkəmə qarşısına çıxarsın. Prezident İlham Əliyev bunu "ədalətin tam təntənəsi" adlandırdı. Separatçı liderlərin Bakıda mühakimə olunması beynəlxalq cinayət hüququnda "cəzasızlıq sindromu"na vurulan ən ağır zərbədir.

Azərbaycan beynəlxalq birliyin onilliklər ərzində icra edə bilmədiyi qətnamələri BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddə-

sinə uyğun olaraq, öz gücü ilə reallığa çevirdi. Bu, hüquqi dil ilə desək, suverenliyin və ərazi bütövlüyünün bərpasının "məcburi icra" (enforcement) mexanizmidir.

Müharibənin öz qaydaları var. Prezident vurğuladı ki, Azərbaycan Ordusu erməni faşistlərindən fərqli olaraq heç vaxt mülki əhaliyə qarşı müharibə aparmayıb. Bu "fərqləndirmə" (distinction) prinsipi Azərbaycanı beynəlxalq aləmin ən ləyaqətli üzvü kimi tanıtdı.

Memorialın daxili ekspozisiyası göstərir ki, Azərbaycan faciəni sadəcə statistik rəqəmlərlə deyil, insan taleləri üzərindən təqdim edir. Təqdim olunan videolar, "Bir gecənin içində səssiz qalan evlər" instalyasiyası və məhv edilmiş 8 ailənin taleyi ziyarətçidə "bu, məhv edilmiş gələcəkdir" hissi oyaq və beynəlxalq auditoriya üçün ən təsirli sənədləşdirmə üsuludur.

Prezidentin çıxışı həm də gələcəyə yönəlmiş sərt bir xəbərdarlıq idi. Həqiqətən də, heç bir xarici təzyiq Azərbaycanı öz haqq yolundan döndərə bilmədi. Qisas döyüş meydanında alındı və bu, bütün şəhid ailələri üçün ən böyük təsəllidir. Dövlət başçısının mesajı regionda sülhün zəmanətçisinin məhz güclü Azərbaycan Ordusu olduğunu bir daha təsdiqlədi.

Prezident İlham Əliyevin Xocalı sakinləri ilə görüşü zamanı səsləndirdiyi ürək sözləri uzun illər hökm sürən tarixi ədalətsizliyin sonlandığını göstərdi. Xocalı artıq Azərbaycanın suverenliyinin, zəfərinin və milli ruhunun sarsılmazlıq simvoludur.

Memorial Kompleks həmçinin gələcək nəsillər üçün bir and yeridir. Badam ağaclarının çiçək açması Xocalının qan donduran fevralından deyil, onun azad və nurlu baharından xəbər verir. Şəhidlərin qanı yerdə qalmadı, qisas alındı, Xocalı öz sahiblərinə qayıtdı.

Zaur ŞÜKÜROV,
Milli Məclisin deputatı